

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดกำแพงเพชร

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์
จังหวัดกำแพงเพชร

(055) 705-068

E-mail

paco_kpt@opsmoac.go.th

ศูนย์ราชการจังหวัดกำแพงเพชร
(ชั้น 3) ถ.กำแพงเพชร -สุขโขทัย

ต.หนองปลิง อ.เมือง

จ.กำแพงเพชร

Download แผ่นพับ และ
E-Book
ด้านการเกษตรและสหกรณ์

จัดทำ

กลุ่มสารสนเทศการเกษตร

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์
จังหวัดกำแพงเพชร

การพักตัวของเมล็ดพืช

แผ่นพับด้านการเกษตร

โดย สำนักงานเกษตรและสหกรณ์
จังหวัดกำแพงเพชร

การพักตัวของเมล็ด

การกระตุ้นให้เมล็ดงอก

การพักตัวของเมล็ด หมายถึง ช่วงที่เมล็ดพืชยังไม่พร้อมที่จะงอกขึ้นเป็นต้นพืชใหม่ได้ ดังนั้น การเพาะเมล็ดบางชนิดอาจต้องทำลายการพักตัวของพืชก่อน เพื่อให้เมล็ดงอกได้เร็วยิ่งขึ้น วิธีการทำลายการพักตัวของเมล็ด ได้แก่

1. ลอกเปลือกหุ้มเมล็ดออก วิธีการนี้จะทำให้เมล็ดงอกเร็วขึ้นกว่าวิธีการเพาะเมล็ดทั้งเปลือกหุ้มเมล็ด ซึ่งวิธีการลอกเปลือกหุ้มเมล็ดออกต้องทำด้วยความระมัดระวังอย่าให้เป็นอันตรายต่อเมล็ดภายในเพราะอาจจะทำให้การงอกของเมล็ดสูญเสียไปได้ พืชที่นิยมลอกเปลือกหุ้มเมล็ดออก ได้แก่ มะม่วง

2. ฝนเมล็ด เป็นการทำให้เปลือกแข็งหุ้มเมล็ดเกิดเป็นรอยด้าน โดยการฝนเมล็ดลงบนกระดาษทรายหรือหินฝน ไม่ควรฝนลึกเกินไป และอย่าฝนตรงจุดที่เป็นที่อยู่ของคัพภะ วิธีนี้จะช่วยให้เมล็ดงอกได้เร็วขึ้น

3. การกะเทาะเอาเมล็ดออก นิยมทำกับพืชที่มีเมล็ดแข็ง เมื่อกะเทาะเปลือกหุ้มเมล็ดแตกออกแล้วจึงค่อยนำเมล็ดอ่อนภายในไปทำการเพาะ วิธีนี้จะช่วยให้เมล็ดพืชงอกได้เร็วกว่าวิธีการเพาะแบบไม่กะเทาะเปลือกหุ้มเมล็ด พืชที่จะต้องทำการกะเทาะเมล็ดก่อนเพาะ ได้แก่ บัวยพุทรา สมอจีน

ที่มา : กรมการข้าว

4. การตัดปลายเมล็ด เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้เมล็ดพืชงอกได้เร็วกว่าปกติ โดยตัดเปลือกหุ้มเมล็ดทางด้านตรงข้ามกับด้านหัวของคัพภะ และอย่าตัดให้เข้าเนื้อของเมล็ด นิยมใช้กับพืชที่มีเมล็ดแข็ง เช่น เหยียงหางนกยูงฝรั่ง

5. การแช่น้ำ การนำเมล็ดไปแช่น้ำจะช่วยให้เมล็ดพืชงอกได้เร็วกว่าปกติ ทั้งนี้เพราะน้ำจะทำให้เปลือกหุ้มเมล็ดอ่อนตัว จึงเป็นการช่วยให้เมล็ดงอกเร็วขึ้น น้ำที่ใช้แช่อาจจะเป็นน้ำอุ่นหรือน้ำเย็น และช่วงเวลาการแช่จะช้าหรือเร็วขึ้นอยู่กับชนิดพืช ทั้งนี้สังเกตจากขนาดของเมล็ดขยายใหญ่และเต่งขึ้น

เมล็ดสามารถพักตัวได้ ซึ่งคือการที่เมล็ดไม่สามารถงอกได้ ซึ่งอาจจะเนื่องจากสาเหตุใหญ่ ๆ สองประการคือ สิ่งแวดล้อมภายนอกและสภาพภายในเมล็ดเอง การพักตัวของเมล็ดทำให้การงอกของเมล็ดช้าออกไป จนกว่าจะถึงระยะเวลาที่เหมาะสม ดังนั้น การพักตัวของเมล็ดจึงเป็นบทบาทที่สำคัญของพืชในการที่จะรอดชีวิตอยู่ได้ เพราะเมล็ดจะทนทานต่อสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสมดีกว่าเนื้อเยื่อทั่ว ๆ ไป

การพักตัวของเมล็ดมีข้อเสียอยู่บ้าง เช่น ต้องสิ้นเปลืองหาวิธีการกำจัดการพักตัวออกไป และในกรณีที่เมล็ดตกค้างในดินและพักตัวอยู่แต่มางอกในฤดูที่ปลูกพืชชนิดถัดไป ทำให้เกิดปัญหาวัชพืชได้